

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2008 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudatta- mista koskevista havainnoista vuodelta 2006

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä syyskuuta 2007 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 2006 (K 15/2007 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- valtioneuvoston oikeuskansleri Jaakko Jonkka, apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalai-

nen ja kansliapäällikkö Nils Wirtanen, oikeuskanslerinvirasto

- assistentti Juha Lavapuro
- professori Teuvo Pohjolainen
- hallintotieteiden tohtori, dosentti Jukka Viljanen.

Viitetieto

Valiokunta kävi tutustumassa oikeuskanslerinviraston toimintaan 26 päivänä helmikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2006 vastaa rakenteeltaan edellisvuoden kertomusta. Kertomuksessa esitetään yleiskatsaus oikeuskanslerinviraston toimintaan, minkä lisäksi selostetaan oikeuskanslerin toimintaa valtioneuvostossa, perus- ja ihmisoikeuksien valvontaa, valtionhallintoon kohdistuvaa laillisuusvalvontaa, kunnallishallinnon ja muun itsehallinnon laillisuusvalvontaa sekä asianajajalaitoksen valvontaa. Kertomukseen on lisäksi otettu joitakin sellaisia yleistä ja periaatteellista merkitystä omaavia oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin rat-

kaisuja, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin jaksoihin. Lisäksi kertomuksessa on tilastotieto- ja oikeuskanslerinviraston toiminnasta.

Perus- ja ihmisoikeuksien valvonta

Oikeuskanslerille kuuluu perustuslain 108 §:n 1 momentissa säädettyä erityisenä tehtävänä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvonta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen hengen mukaisena, että oikeuskanslerin kertomukseen sisältyy erillinen jakso perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumisesta (PeVM 25/1994 vp, s. 6/II). Kertomuksessa perus- ja ihmisoikeusnäkökul-

ma on erillisen jakson ohella esillä tapausselesteissa.

Oikeuskanslerin tehtäväkentässä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvät kysymykset tulevat esille sekä valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonnassa että yleisessä viranomaistoiminnan laillisuusvalvonnassa. Valtioneuvoston viikoittaisessa listatarkastuksessa ovat kertomusvuonna olleet esillä samantyyppiset kysymykset kuin aikaisempinakin vuosina. Viranomaisten ja virkamiesten sekä muiden julkista tehtävää suorittavien toiminnan valvonnassa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyvät kysymykset tulevat yleensä käsiteltäviksi kanteluratkaisujen yhteydessä. Soveltamistapausten todetaan osoittavan, että useat eri perusoikeussäännökset ovat olleet esillä ja että samantyyppiset kysymykset pysyvät vuodesta toiseen ajankohtaisina. Kertomuksen mukaan on odotettavissa, että perusoikeussäännösten merkitys viranomaisten päätöksenteossa ja sitä kautta laillisuusvalvonnassa tulee lisääntymään ja korostumaan.

Kanteluasiat

Yleistä. Pääosa oikeuskanslerinvirastossa käsiteltävistä asioista on kanteluasioita. Vuonna 2006 käsiteltäväksi tuli 1 273 kanteluasiaa, mikä oli jonkin verran enemmän kuin vuonna 2005, jolloin niitä saapui 1 186. Kanteluja ratkaistiin kertomusvuonna 1 314, kun vastaava luku vuonna 2005 oli 1 221. Asiaryhmittäin tarkasteltuna vuonna 2006 tutkituista kanteluista lukumääräisesti eniten kohdistui poliisiviranomaisiin.

Kanteluasioissa tehtyjen toimenpideratkaisujen osuus tutkittaviksi otetuista kanteluista oli 19 % (145 kappaletta), missä on hieman nousua edellisvuoteen nähden, jolloin vastaava osuus oli 18 % (128 kappaletta). Toimenpiteistä yleisin oli, kuten aiemminkin, käsityksen tai ohjeen esittäminen.

Valiokunta ei ole erikseen arvioinut oikeuskanslerin yksittäisiä ratkaisuja ja kannanottoja.

Kanteluasioiden käsittelyaika. Kertomuksesta käy ilmi, että vuonna 2006 kaikkien kantelujen

ratkaisuaikojen mediaani oli noin kuusi viikkoa, kun se vuonna 2005 oli seitsemän viikkoa. Ratkaisuaikojen keskiarvo oli puolestaan vuonna 2006 noin 23 viikkoa, kun vastaava luku vuonna 2005 oli 26 viikkoa. Kantelujen käsittelyn voidaan siis todeta jonkin verran nopeutuneen, mikä on varsin myönteistä.

Valiokunta on kertomuksessa esitetyn täydennykseksi saanut oikeuskanslerinvirastolta selvityksen vanhimmista siellä käsiteltävinä olevista mutta vielä ratkaisemattomista kanteluista. Näistä osa on tullut vireille jo vuonna 2005. Samalla valiokunnalle on esitetty selvitystä näiden kanteluiden ratkaisujen viipymisen syistä.

Valiokunta toteaa, että kanteluasioita joudutaan oikeuskanslerinvirastossa ratkaisemaan melko vähäisten henkilöstövoimavarojen turvin. Valiokunnalle esitetyn selvityksen mukaan esittelijöiden käsittelemissä juttumääriä on myös huomattavia eroja ilman, että tätä voitaisiin selittää juttujen laadulla. Edelleen selvityksessä todetaan, että tällaisiin yksilöllisiin eroihin on vaikea täysin vaikuttaa työnantajan käytettävissä olevin keinoin.

Valiokunta katsoo, että oikeuskanslerinviraston sisällä on mainituista seikoista huolimatta aihetta kiinnittää huomiota kanteluasioiden käsittelytapoihin ja selvittää, voitaisiinko ratkaisutoiminnan joutuisuutta lisätä työmenetelmiä edelleen kehittämällä. Valiokunta pitää myönteisenä, että tällainen arviointi on saatujen tietojen mukaan jo käynnistetty. Siinä yhteydessä saattaisi valiokunnan mielestä olla aiheellista harkita muun muassa sitä, että kanteluiden ratkaisemisen enimmäiskestolle asetettaisiin tavoiteaika, esimerkiksi vuosi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 11 päivänä maaliskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Mikaela Nylander /r
vpj.	Jacob Söderman /sd	Tuula Peltonen /sd
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Veijo Puhjo /vas
	Tuomo Hänninen /kesk	Tapani Tölli /kesk
	Ulla Karvo /kok	Tuulikki Ukkola /kok
	Elsi Katainen /kesk	Ilkka Viljanen /kok
	Kari Kärkkäinen /kd	Antti Vuolanne /sd.
	Elisabeth Naucclér /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.